

T 148083

การศึกษาเรื่องนี้ บทบาทของป่างควาย เวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง มีวัตถุประสงค์
1) เพื่อศึกษาความเป็นมาในอดีต 2) เพื่อศึกษาความเป็นอยู่ในปัจจุบัน 3) เพื่อศึกษาแนวโน้มการ
เปลี่ยนแปลงในอนาคต

วิธีการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาปรากฏการณ์ จากสภาพแวดล้อมตามความ
เป็นจริง ในทุกมิติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ บทบาทของป่างควาย ให้ได้ข้อมูลในรูปปริมาณและ
ความรู้ที่ลึกซึ้งคิด ประวัติชีวิต ค่านิยม ปรากฏการณ์ ปัญหาในการดำเนินชีวิต อุดมการณ์ต่าง ๆ โดยวิธี
การสังเกตจากการเข้าไปอยู่ใน “ป่างควาย” ที่ศึกษา ประกอบกับการสนทนาพูดคุย และสัมภาษณ์เจาะ
ลึกอย่างไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความสร้างข้อสรุป ที่สร้างขึ้นจาก การสังเกต
สัมภาษณ์ จัดบันทึกมาด้วยตนเอง แบ่งตามหัวระยะเวลา เป็น 3 ระยะคือ ความเป็นมา ในอดีต เป็นอยู่
ในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ผลการศึกษารวบรวม บทบาทของป่างควาย สรุป 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเทคโนโลยีการผลิต ในอดีต ป่างควายที่มีบทบาทในการเป็นเทคโนโลยีการผลิต คือ การ
ใช้ควายเป็นเครื่องมือในการไถนา ในปัจจุบัน ป่างควายมีบทบาท เป็นเพียงสถานที่เลี้ยงควายเพื่อขาย
ให้พ่อค้านำไปฆ่าเป็นอาหาร แนวโน้มความเป็นไปในอนาคต ป่างควายอาจจะไม่มีบทบาทอีกต่อไป
หากไม่มีการอนุรักษ์ป่างควายอย่างจริงจัง

2 ด้านวัฒนธรรม ในอดีตวิถีคิด และวิถีชีวิต ของชาวบ้านที่ป่างควาย ในอดีตเป็นแบบดั้งเดิม
ตามวิถีชีวิตของชาวล้านนา ในปัจจุบันความเจริญยุคโลกาภิวัตน์ กำลังครอบงำวิถีคิด และวิถีชีวิต ของ
ชาวบ้านที่ป่างควาย เพียงแต่การไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง ป่างควาย จึงทำให้การดำรงชีวิตดูคล้ายคลึงกับในอดีต
แนวโน้มความเป็นไปในอนาคต ของชาวบ้านที่ป่างควาย จะหันมาใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบทันสมัย
ตามกระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อระบบไฟฟ้าเข้าถึง ป่างควาย วิธีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมก็จะไม่มีให้เห็น
อีกต่อไป

T 148083

3. ด้านสังคม ในอดีตการอยู่รวมกันของชาวบ้านที่ปางควาย ประกอบไปด้วยครอบครัวจำนวนหลายครอบครัว ประมาณ 10 กว่าครอบครัว ในปัจจุบันการรวมกลุ่มกันเลี้ยงควายที่ปางควาย มีจำนวนลดน้อยลงเรื่อย ๆ เหลือเพียง 5 - 6 ครอบครัว แนวโน้มความเป็นไปในอนาคต สังคมของชาวบ้านที่ปางควาย อาจจะไม่ให้เห็นอีก

4. ด้านเศรษฐกิจ ในอดีตเศรษฐกิจที่ปางควายดั้งเดิม คือ เป็นการประกอบอาชีพเลี้ยงควายในสังคมเกษตรกรรม การเลี้ยงชีพแบบง่าย ๆ ในปัจจุบันภายใต้การดำเนินเศรษฐกิจระบบทุนนิยม มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในอนาคตเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ ที่รัฐบาลได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษให้สอดคล้องกับโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ จะทำให้ปางควายที่เห็นกันในปัจจุบันนี้หายไป แล้วกลายเป็นเพียงเรื่องเล่าในอดีต

5. ด้านสภาพแวดล้อม ในอดีต ปางควาย เวียงหนองหล่มมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ทำให้มีควายที่ปางควายเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมมาก คนเลี้ยงควายจึงต้องขายควายไปเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันเหลือควายที่ปางควาย ไม่ถึง 200 ตัว จากอดีตที่มีควายมาก ประมาณ 400 - 900 ตัว

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่ออนุรักษ์ พัฒนา บทบาทของปางควาย เวียงหนองหล่ม ในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับตัวแปร ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรกลับมาใช้ควายไถนา 2) ส่งเสริมการทำปุ๋ยชีวภาพ จากมูลสัตว์ 3) ไม่ควรมนำระบบไฟฟ้าเข้าไปใช้ที่ปางควาย 4) ควรรอบร้อมเพาะเขาชน ให้เห็นคุณค่าแห่งวิถีชีวิต ปางควาย เวียงหนองหล่ม 5) สนับสนุนโครงการอนุรักษ์ปางควาย เวียงหนองหล่ม 6) การส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน ปางควาย 7) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนเลี้ยงควาย ให้มีความเข้มแข็ง 8) จัดหาสมาชิกเข้ามาทดแทน ปางควาย 10) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ควาย) 11) การส่งเสริมการทำเกษตรปลอดสารพิษ 12) การจัดการขยะ ถูกต้องตามหลักวิชาการ และควรอยู่ห่างจากบริเวณปางควาย 13) กำจัด หอยเชอรี่ อย่างจริงจัง สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย คั้นคว้า เกี่ยวกับ บทบาทของปางควาย ครั้งต่อไป ได้แก่ การศึกษา วิจัย ความเป็นไปได้ในการส่งเสริมเกษตรกรใช้ควายไถนา การศึกษา วิจัย ปุ๋ยคอกชุมชน การศึกษา วิจัย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ควาย)

บทบาทของปางควาย เวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลจันทวีใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่ได้ศึกษาวิจัยนี้ จึงเป็นเรื่องที่ควรแก่ การศึกษา เรียนรู้ ฝึกหัด พัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ตลอดถึงปางควายในท้องถิ่น ๆ เพื่ออนุรักษ์ควายไทยให้ดำรงอยู่กับสังคมไทยสืบต่อไป

The study examined 1) the past history, 2) the present, and 3) the future trend of the role of buffalo ranches.

This qualitative research observed the phenomena in all the dimensions as they really happened in order to bring about an insight into the role of buffalo ranches, to get the data in quantity and to learn the thoughts, feelings, history, values, phenomena, problems in living, and ideologies of buffalo raisers. Participant observation was used to gather the data, along with having informal conversations and in-depth interview. The data were analyzed by interpreting the data and drawing conclusions from what was observed, information from the interviews and other recorded information. The data were divided by period of time into the past, the present and the future.

Findings The role of buffalo ranches can be divided into 5 dimensions as follows :

1. **Production technology** In the past buffalo ranches were a source of production technology. That is, buffaloes were used for ploughing. At present, the buffalo ranches are just places for buffalo raising to sell to slaughter houses to be killed for food. In the future, it was likely that buffalo ranches will no longer exist if there was no serious buffalo conservation.

2. **Culture** In the past the way of thinking and the course of living of villagers at buffalo ranches followed the traditional way of life of Lan-na people. At present, civilization in the age of globalization dominates the way of thinking and the

TE 148083

course of living of people there. The only thing that makes their way of life seems to be like in the past is that they have no electricity. In the future, people in the buffalo ranches will lead a modern life in line with globalization. When electricity reaches them, the traditional way of life will no longer exist.

3. **Social dimension** In the past, more than ten families or households lived in the same ranch. At present, the number of families in each ranch tends to be reduced to only 5-6 families. In the future, such a buffalo-raising society will perhaps no longer be seen.

4. **Economic dimension** In the past buffalo raising people lived in an agricultural society. They led a simple life. At present capitalism has caused a rapid change to the society. In the future, the government has set up a special economic zone in response with the project on international cooperation among six countries in the Mae Kong sub region. This is likely to make buffalo ranches be extinct or become a legend.

5. **Environmental dimension** In the past, buffalo ranches in Wiangnonglom were rich in crops so there were many buffalo ranches. Currently, natural resources has been degraded, so buffalo-raisers have to sell their buffaloes in great number. Therefore, there are now tower than 200 buffaloes there, compared with 400-900 buffaloes in the past.

Therefore, the following were recommended to conserve and develop buffalo ranches in Wiangnonglom.

- 1) Farmers should be promoted to use buffaloes for planting.
- 2) Promotion should be made on producing bio-fertilizer from manures.
- 3) Electricity should not be introduced to buffalo ranches.
- 4) The youths there should be taught to realize the value of the traditional way of life in buffalo ranches in Wiangnonglom.
- 5) A project to conserve buffalo ranches in Wiangnonglom should be set up.
- 6) The traditional way of life in buffalo ranches should be promoted.

TE 148083

7) Buffalo raisers should be encouraged to form groups to have a strong community.

8) More people should be persuaded to raise buffaloes to replace those who have given up the occupation.

9) Eco-tourism should be promoted and tourists should be taken to visit buffalo ranches.

10) Organic agriculture should be promoted.

11) Garbage should be disposed in a correct way and should be done away from buffalo ranches.

12) Chemicals should be seriously eliminated.

Further research should be conducted on the possibility to encourage farmers to use buffaloes in ploughing, on community manures, and on eco-tourism (visiting a buffalo ranch).

The role of buffalo ranches in Wiangnonglom, Ban Pasakluang Moo1 Tambon Chanchawa Tai, Mae Chan District, Chiangrai is deserving to be strengthened by finding some way to get sustainable development, especially to conserve Thai buffaloes to be with Thailand forever.